

Kulturen är demokratins moder

POLITIK FÖR DEMOKRATI OCH KULTUR

Rapport antagen av Liberalerna Gotland
den 27 mars 2022

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRSLAG FRÅN LIBERALERNA GOTLAND.....	4
Prioriterade förslag.....	4
Demokrati.....	4
Kulturpolitik.....	4
Övriga förslag.....	5
Demokrati.....	5
Kulturpolitik.....	6
DISKUSSION.....	7
Liberala värderingar.....	7
Två vägar av Liberalism	7
Beslutsprocesser.....	7
Förhållandet mellan politiker och förvaltningar.....	9
Kulturpolitiken för Gotland	10
Region Gotlands Kultur- & fritidsorganisation.....	10
SYNPUNKTER, KOMMENTARER OCH FÖRKLARINGAR.....	11
Infångade synpunkter.....	11

FÖRORD

Liberalerna Gotland genomförde under hösten 2021 och vintern 2022 ett arbete med att förnya sina kommunala partiprogram.

Första mötet hölls i september 2021 och därefter har djuplodande diskussionsmöten hållits var tredje vecka. Mötena har förstås varit öppna för alla medlemmar, och har varit hybridmöten (distans + mötesrum) för att alla ska känna sig välkomna. Samtidigt har över fyrahundra inspel fångats vid samtal och möten, på torg, telefon, e-kanaler, sociala nätverk och överallt där någon vill prata. Med även interna inlagor blev listan med 'substansiella synpunkter' över sjuhundra punkter lång.

En av den liberala demokratiska statens viktigaste uppgifter måste vara att värna om det fria ordet.

Men det räcker inte med att bara tillåta och försvara yttrandefrihet. Liberala politiker bör också som sin uppgift se till att medborgarna tränas i, och

uppmuntras, att utnyttja sin yttrandefrihet. Det behövs för att varje dag återerövra demokratin.

Det mest grundläggande är naturligtvis grundläggande utbildning, men därifrån så måste alla också få möjlighet att träna sig i att uttrycka sig. Uttrycksmedlen för att utnyttja sin yttrandefrihet varierar. Men nästan alla uttrycksformer går tillbaka till någon av konstarnas former.

Kulturpolitiken den enda politiska disciplinen som främjar utnyttjandet av yttrandefriheten, alla andra grenar syftar på sin höjd till att förhindra begränsningar. Därför hänger demokratisynen intimt ihop med hur politiker ser på kulturen, och med vilken kulturpolitik de avser att föra.

Huvudförfattare för diskussionen i denna rapport "Kulturen är demokratins moder - Program för demokrati och Kulturpolitik" har varit Ulf Klasson.

Förslag från Liberalerna Gotland

Prioriterade förslag

DEMOKRATI

DoK 1 Kultur- och fritidsberedningens roll måste bli tydligare.

DoK 2 Regionens bolag bör inte besättas av politiker, utan av ledamöter med kompetens inom bolagets verksamhetsområde

KULTURPOLITIK

DoK 3 Bibliotek ska finnas på minst alla serviceorter

DoK 4 Att vi tar ansvar för vår del av kultursamverkansmodellen

DoK 5 Att kulturskolan får resurser så att inga barn och unga ska vara utestängda på grund av ekonomi eller tillgänglighet

DoK 6 Att göra en förstudie för att utreda förutsättningarna för ett scenkonstens hus

DoK 7 Att stöd ges till bygdegårdsverksamhet och lokal kulturverksamhet

DoK 8 Konstmuseets verksamhet måste återupptas

DoK 9 Utnyttja kulturens instrumentella nytta som verktyg för att motverka psykisk ohälsa hos unga och vuxna.

Övriga förslag

Förslagen i denna del är huvudsakligen baserade på beslut vid Liberalernas Landsmöte 2021.

DEMOKRATI

DoK 10 Lokalpolitiker ska inte vara ett yrke

DoK 10.1 Ett arbete bör inledas för att möjliggöra att uppdragens omfattning begränsas till totalt max 40% av heltid per person

DoK 10.2 Arvodering: Arvodesdelen ska baseras på medianinkomsten för gotlänningar

DoK 10.3 Arvodering: Ersättningen för förlorad inkomst begränsas till att inte överstiga nivån för regiondirektörens lön.

DoK 11 Region Gotland ska inte i onödan jaga sina medborgare, beslut om överklaganden till högre instanser (hovrätt eller motsvarande) ska alltid fattas av nämnd.

DoK 12 Revisorernas arbete ska hyllas, och politikerna ska agera på deras rapporter

DoK 13 Ungdomsförbund ska få besöka skolor. Bredda skolans demokratiuppdrag för att säkerställa att alla elever under sin skolgång ska ha möjlighet att komma i kontakt med politiska ungdomsförbund. Gymnasierectorer ska ha ett särskilt uppdrag att skapa kontaktytor mellan ungdomsförbund och ungdomar i skolan. Det kan ske genom regelrätta debatter, bokbord eller klasspresentationer. Skollagens regler om opartiskhet ska följas. (BoU 94, Dok 15)

DoK 14 Skärp tillsynen av demokrativillkoret för föreningsbidrag. Tillsynen måste bli kraftfullare, inte minst genom oannonserade besök och inspektioner vid evenemang som genomförs av föreningar och organisationer som får statliga bidrag. (BoU 95, Dok 16)

DoK 15 Inför demokrativillkor även för kommunal och regional bidragsgivning. Ett relativt stort antal organisationer med kopplingar till extremistmiljöer mottar offentliga medel genom såväl statliga som kommunala bidrag. Ett demokrativillkor även bör införas för regionala och kommunala bidrag. (BoU 96, DoK 17)

DoK 16 Informera skolungdomar om den våldsbejakande islamismens brott mot mänskligheten. (BoU 97, Dok 17)

DoK 17 Bekämpa antisemitismen. Det behövs ökad medvetenhet om hur antisemitismen i Sverige tar sig uttryck i dag. Det får aldrig förekomma att skolor undviker att diskutera antisemitism därför att ämnet skulle anses känsligt. Det bör genomföras en nationell kartläggning av förekomsten av antisemitism i skolorna. Målet bör vara att alla barn och ungdomar någon gång under skolgången ska ges möjligheten att göra en studieresa till ett förintelsläger. (BoU 98, DoK 19)

DoK 18 Bekämpa rasism och diskriminering. Skolans arbete med en demokratisk värdegrund och kunskap mot antisemitism, afrofobi, islamofobi, homofobi och andra former av intolerans måste förstärkas. (BoU 99, DoK 20)

DoK 19 Skärp kontrollen av organisationsbidrag. Ett aktivt föreningsliv är en av stöttepelarna i samhället och måste uppmuntras. Nattvandringar, föreningsliv och idrott bygger på människors ofta ideella engagemang. Utformningen och kontrollen av organisationsbidrag bör skärpas så att bidrag aldrig går till verksamhet som främjar segregation eller motverkar demokratiska värderingar. Det ska vara förbjudet för organisationer att förmedla bidrag till medlemsorganisationer som inte uppfyller demokratiska villkor. (BoU 100, DoK 21)

KULTURPOLITIK

DoK 20 Kulturen ska vara fri – kulturstöd ska gynna kvalitet

DoK 21 Kulturen ska vara självständig – goda villkor för kulturföretagande

DoK 22 Stärk kulturen i skolan

DoK 23 Genom de samverkansorgan för kulturfrågor där Region Gotland ingår, vill vi att följande ska drivas:

DoK 23.1 Inrätta en kultursamverkansmodell för kulturmiljöer. Ett system liknande kultursamverkansmodellen, där regionerna har ett större inflytande över det statliga kulturstödet, skulle kunna användas för att utveckla ett system för bevarandet av hotade kulturmiljöer i hela landet som bör bevaras.

DoK 23.2 Fler fristadsförfattare

DoK 24 Inte en skattekrona till extremism med studieverksamhet som täckmantel. Nationellt centrum mot våldsbejakande extremism bör vara med och stödja så att den bidragsgivning till folkbildning som sker via kommuner och regioner samt Folkbildningsrådet aldrig stödjer extremism.

Diskussion

Liberala värderingar

Först en allmän summering av Demokrati och då framförallt baserad på Liberala värderingar.

Ordet Demokrati betyder *folkvälde* och det får väl då tolkas i vår representativa demokrati. Om det är så eller ej får betraktaren fundera på.

TVÅ VÄGAR AV LIBERALISM

Alla Liberaler förespråkar öppenhet, tolerans och demokrati samt värderar rättvisa och frihet högt. Till dessa hör yttrande-, religions- och organisationsfrihet, liksom allmän och lika rösträtt, mänskliga rättigheter och äganderätt. Liberaler värderar också rättsstaten högt, vilket bland annat innebär att de tror på lagstyre. Vi är generellt maktkritiska och är för företagandet.

Socialliberalismen är en inriktning inom liberalismen. Den klassiska liberalismen utgår från att frihet uppnås när det inte finns några förbud eller tvång (en negativ frihetsdefinition). Medan socialliberalismen även rymmer en positiv frihetsdefinition. Där innebär frihet också att kunna uppnå sina egna mål, oavsett materiella begränsningar. Socialliberaler är vanligtvis för ett starkare socialt skyddsnät och vissa offentliga ingripanden i ekonomin (till skillnad från den renodlade liberalismen).

Marknadsliberaler menar att marknaden fungerar bäst om den lämnas helt i fred, medan socialliberaler anser att statlig inblandning kan behövas för att få marknadsekonomin att fungera bättre, eller för att skydda samhällets mest utsatta. Socialliberalismen skiljer sig från socialismen i bland annat synen på kapitalism,

Liberalismen hävdar individens frihet och marknadens suveränitet och varnar för följderna av omfattande samhällsingripanden och ett högt så kallat skattetryck. Tidigare partiledaren Bertil Ohlin ansåg dock att staten i en fri ekonomi har ansvar för de svagaste och sämst ställda och att vissa begränsningar i den fria marknaden därför måste accepteras.

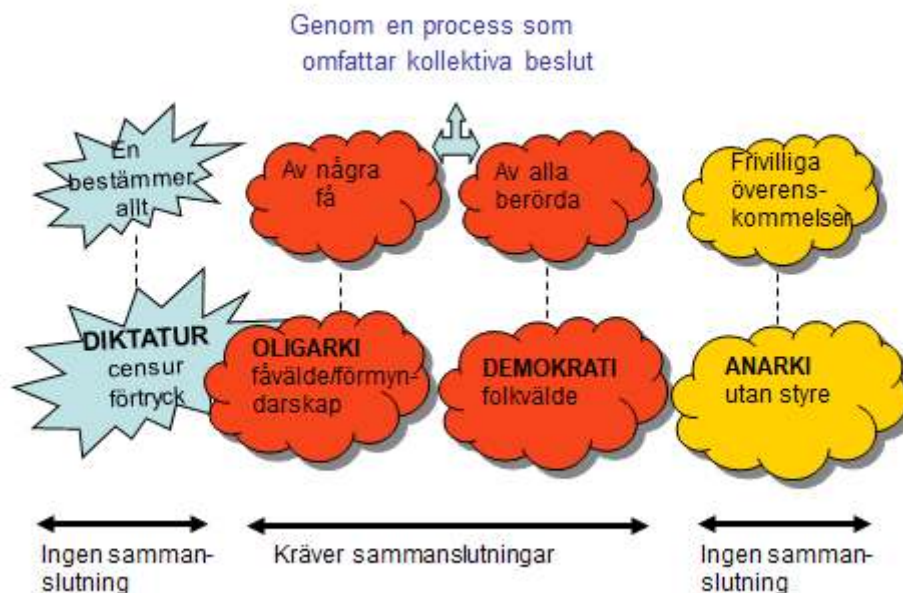
BESLUTSPROCESSER

Bland det viktigaste är hur beslut/påverkan sker av medborgare och/eller medlemmar.

Alltså för att demokrati skall fungera, så krävs att alla inblandade har möjlighet att påverka/delta och kunna göra sin röst hörd. Detta är svårt i vår ”representativa” demokrati, där folket bara vart fjärde år har möjlighet att ta ställning och indirekt påverka

Här nedan visar jag fyra modeller för hur ett beslut kan tas, som vilka kanske är lika vanliga som demokratiskt beslutsfattande?

Hur kan en fråga som berör många lösas ?

Viktigt att veta så tar demokratiska processer mer tid än åtminstone ett par av alternativen.

Men hur skall detta gå till i den representativa demokratin, och är det tillräckligt?

På Gotland kanske vi skulle kunna arbeta fram en ”bättre” demokratisk process?

De flesta av oss är vana att se demokrati och diktatur som de självklara motpolerna. I Sverige har vi ju inte haft diktatur sedan ”Gustavs dagar” på slutet av 1700-talet. Men hur ofta smyger sig oligarkin och anarkin in i det som vi gärna vill kalla demokrati. Hur var det under 1800-talet då enbart fria bönder och borgare (med viss status) hade rösträtt, och kvinnor var helt utan påverkan. Tala om oligarki!

Många stora och små länder har haft oroligheter och krig ända in i våra dagar, så de har haft eller har fortfarande svårt med demokratin eller få till den.

Är Facebook och liknande social medier ett uttryck för anarki? Det blir lätt sanningar om det sprids i stora grupper.

Det största slaget för demokrati i Sverige utkämpades för 100 år sedan och det var ”striden” om allmän och kvinnlig rösträtt, och då var vi inte i krig och hade inte diktatur heller? Oligarki kan vi nog kalla det? I annat fall borde den processen gått snabbare. Vi var sist av våra nordiska grannar!

Fom den allmänna rösträttens beslutande 1921, så kan vi kalla oss för en ”riktig” demokrati, men många ville kalla oss demokrater långt innan.

En intressant form av demokratiska beslut är folkomröstningar i stora frågor för Sverige (högeromläggningen, kärnkraftsomröstningen tex).

Är detta en beslutsform som vi borde kunna använda mer på Gotland, för att få mer demokratiska beslut?

Ett par uttalanden ur boken ”Handbok för demokrater” 2019

”Det har skett en normförskjutning, ett förråande av samhället. Uttryck som då ingen skulle ha tagit i sin mun är numera helt godtagbara. Populismen, som har sina supportrar både till höger och vänster, sprider missnöje. Sanningen har blivit lögn, lögnen sanning. Det som började med Trump i USA, finns nu även i Sverige.” (Hedi Fried, flykting/invandrare från Tyskland 1945)

”Demokrati byggs och utövas av medborgare tillsammans. Den är ingen konsumtionsartikel. Krysset på röstsedeln är något annat än gillaknappen i Facebook.” (Antje Jackelén, Ärkebiskop”

Ligger det något i dessa uttalanden, och kan vi verka för eller emot denna utveckling?

Jag minns ett Regionfullmäktige under förra mandatperioden, då vi var i opposition. Vid en normal fråga, som ledde till omröstning, var vi tre ledamöter kvar (en lämnat) och vi röstade så här: En för, en emot förslaget samt en nedlagd. Jag har sällan hört så många kommentarer ” Det var modigt!” ”Får ni verkligen rösta så” var ett par av fler kommentarer. Gjorde vi rätt eller skulle vi följt förmötets intentioner?

FÖRHÅLLET MELLAN POLITIKER OCH FÖRVALTNINGAR

Det är inte bara politiska partier som är och skall vara våra motståndare Ibland upplever vi även förvaltningar och tom enskilda tjänstemän som motståndare. Framförallt när vi inte får våra synpunkter beaktade. En fråga, när tex upphandlingar blir tokiga, om vi inte varit tydliga tillräckligt när VAD-diskussionerna fördes och beslutades? Det är ju då vi måste vara pålästa och påverka i vilken riktning vi vill att projektet skall ta form.

I dagarna har ju mängder av inslag skrivits och talats om hur illa det är med äldrevården i privat regi. Det är ofta röster från medlemmar i fack, som står vissa partier närmare. Tur är att under senaste veckorna andra personer/personal/närstående kommit till tals, som har en annan syn. Jag tror inte medborgarna bryr sig särskilt mycket om organisation och driftsformer, bara det fungerar för den enskilde och deras anhöriga. Det är också viktigt att även driftformer i kommunal regi granskas på samma villkor.

Kulturpolitiken för Gotland

Det som i denna del kommer att beröras är, i någon mån, kultursamverkansmodellen, som i första hand skall bidra till den ”regionala” kulturen. Här talas det om våra institutioner:

- Läns museet
- Länsteatern
- Gotlandsmusiken
- Länsbiblioteket (Almedalen, men inte hela)
- Delvis fria professionella kulturverksamma.
- Kulturkonsulenter (åtminstone delar av detta)

Det mesta av ovanstående regleras av den statliga ”kultursamverkansmodellen” där i stort regionen skall lägga in lika mycket som staten, sk 1:1 medel. Nu är det inte hela sanningen för Gotland lägger in lite mindre än hälften, som motlägg, och det verkar ske med Kulturrådets goda minne? Vi är den region som ger högst per capita stöd till den ”regionala” kulturdelen.

Däremot är vi bland landets sämsta ”kommuner” när det gäller det lokala stödet till kultur. Här återfinns all amatörkultur, bygdegårdar, konst- och hantverksstöd samt stöd till fria, icke yrkesverksamma, kulturorganisationer samt studieförbunden. En viktig fråga är att hela Ön kan få stöd!

REGION GOTLANDS KULTUR- & FRITIDSORGANISATION

Kultur- & fritidsnämnden (KFN) lades ner 2018, före valet, för att spara pengar. Under hösten 2018 tillkom Kultur- & fritidsberedningen (KFB) underställd Regionstyrelseförvaltningen. Organisationen för denna nya ”bastard” utan muskler, men med kunskap, har inte kostat mycket, men har inte heller haft någon betydande (kanske ingen) roll i regionorganisationen?

Det sparades ca fem heltidstjänster och ca en halv miljon kronor, vilket nu helt ätits upp av nytillsatta tjänster vid kultur- o fritidsavdelningen – en del av Regionstyrelseförvaltningen.. KFB har en svag ställning där RSAU skall avgöra om ärenden skall lottas till RS?

I Regionstyrelseförvaltningens Verksamhetsberättelse, dit Kultur- & fritidsförvaltningen hör, finns endast tre satser om kultur redovisade. Kanske ett mått på Kulturens betydelse?

Synpunkter, kommentarer och förklaringar

Infångade synpunkter

Motståndskraftigt civilsamhälle

Delegationsordning för överklaganden till första respektive andra instans

Man ska vara försiktig med att Dömma människor man ser & INTE känner!

Lokalpolitiker ska inte vara ett yrke

Armlängds avstånd till operativa verksamheter

Sammanhållen samhällsplanering

Avsaknaden av opolitiska tjänstemän

Arvodering: Ersättning för förlorad inkomst begränsas till att inte överstiga nivån för regiondirektörens lön.

Arvodering: Arvodet baseras på medianinkomsten för det område som fullmäktige representerar

Politiska uppdrag: Uppdragens omfattning bör begränsas till totalt max 40%

Ledningen (inkl. politiken) visar en bristande lojalitet mot fattade beslut

Politikens roll som beställare vid vissa upphandlingar måste förtydligas

Hylla revisorernas arbete, och agera på deras rapporter

Problem uppstår alltför ofta med nämndledamöters jäv

Kräver uppföljning heltidspolitiker?

Styrmodellens implementering kräver uthållighet

Vilka politiker önska vi se i framtiden, 'boilers' eller 'vanliga medborgare'. 'Vanliga medborgare' kräver en stöttande förvaltning.

Vid en bolagisering av offentliga verksamheter bör styrelsen vara professionell.

(Alternativ till DoK 2) Regionens bolag bör besättas av politiska partier i majoritet, men även av ledamöter med annan kompetens (företagsverksamhet tex).